

Gabriela Patáková: Politické povědomí mladých lidí na Kutnohorsku

Posudek oponenta bakalářské práce

Oponet: Tomáš Samek, M. A.

Bakalářská práce Gabriely Patákové zkoumá politické názory a informovanost kutnohorských středoškoláků. Toto zajímavé téma je uvedeno poněkud hrubě a bez potřebné pojmové jemnosti, kterou si vyžaduje: už první věta práce budí ve čtenáři rozpaky, ne snad kvůli hrubé chybě v interpunkci, ale především svou ničím neodůvodněnou razancí: "Politická kultura se na území České republiky budovala po staletí a to v radikálně odlišných politických, ale i společenských podmínkách." Rozbor první věty ukazuje nedostatky, kterými se vyznačuje myšlení autorky a které se promítají do celé práce. Toto tvrzení totiž implicitně předpokládá několik věcí, na nichž je postaveno a které autorka vůbec nereflektuje. Netvrdím, že jde o předpoklady nutně nesprávné, nýbrž něco mnohem jemnějšího a podstatnějšího: že totiž nejsou samozřejmé a že autorka si jejich nesamozřejmost neuvědomuje, a zachází s nimi jako s apriorní daností, kterou netřeba dokazovat ani dále rozvádět:

a) *izolacionismus až excepcionalismus*: proč jsou podmínky v této zemi "radikálně" odlišné od podmínek některých jiných zemí, dejme tomu takového Slovenska? Možná jsou, ale to je třeba doložit, nikoli předpokládat jako apriorní východisko svých úvah. Není-li toto tvrzení ničím podepřeno (a to v dalším textu není), vytváří jen labilní základ pro jakékoli další návazné úvahy: jak mohu jako čtenář souhlasit se závěry, nejsem-li přesvědčen ani přesvědčován o jejich elementárním východisku?

b) *historismus*: proč je diachronie ten pravý klíč k uchopení v podstatě synchronně vymezeného problému? V historiografické práci tomu tak patrně bude, ovšem za takovou tuto práci nelze považovat. Opět: i k synchronním odpovědím lze dospět (byť obtížně) diachronní cestou, ale to důležitější zde je: je si autorka vůbec vědoma, jak epistemologicky zatěžkaná je její úvodní premisa? Pokud ano, bylo by vše v pořádku. Bohužel další text o ničem takovém nesvědčí;

c) *referenční nejasnost*: uvedená věta je implicitně komparativní: české podmínky jsou údajně "radikálně odlišné" - to ovšem nutně vyžaduje říct od čeho,

jinak tahle silná slova působí neúplně a nedávají velký smysl. Avšak žádná taková komparace v této ani v následujících větách není;

d) implicitní *pojmová konfúze*: je opravdu rozumné užitím odporovací spojky "ale" sugerovat, že "politické" a "společenské" stojí do jisté míry proti sobě? To je v současném politologickém i sociologickém myšlení neobvyklé. Aby mi bylo rozuměno: neříkám, že autorka nemá na takové pojetí právo, ale jelikož jde o non-mainstreamovou perspektivu, je nutné ji zdůvodnit a reflektovat. Jenže znovu: nic takového se tu neděje;

e) *metodologický nacionalismus*: představa, že politickou kulturu je nejvhodnější studovat tak, že jednotkou analýzy je určitá země či národ. Je tomu tak vždycky a je tomu tak nutně v tomto případě? Možná ano, ale autorka nás zde zase staví před jistotu tam, kde by spíš měla klást otázky nebo se aspoň vyjadřovat méně asertoricky. Přitom hned následující věta uvažuje v geopolitických celcích, které metodologický nacionalismus relativizují: autorka v ní mluví o Sámově říši a Habsburské monarchii.

Těmito rysy se vyznačuje řada míst a mnoho razantních premis, jež v práci nalézáme. Záměrně jsem tyto rysy ukázal na větě, která není politicky nutně "pravicová" ani "levicová". U vět, které takto zabarveny jsou, je autorčin apriorismus ještě křiklavější a o to hůř stravitelný.

Psát o politice vyžaduje mnohem jemnější přístup, chceme-li působit přesvědčivě, a to tím spíš, jde-li o politiku současnou, která se čtenáře tak či onak týká. Místo toho autorka na mnoha místech jen mechanicky replikuje zažitá žurnalistická klišé, jejichž platnost je všechno jen ne samozřejmá: viz např. ostře dichotomické pojmání r. 89: to je přece v soudobé historiografii i politologii předmětem diskuse, nikoli tvrzením povýšeným nad jakákoli tázání. Tyto epistemologicky nereflektované pasáže se míchají s vyslovenými faktografickými chybami: komunistický režim netrval "téměř 50 let" - zde se zjevně plete novinářský diskurs o tzv. totalitním dědictví, což (použijeme-li už ten pojem) je něco jiného než doba trvání socialistické diktatury. Zkrátka: autorka píše zjevně se živým zájmem (což hodnotím kladně) o tématu, které však zároveň vyžaduje vysokou míru schopnosti nadhledu a odstupu, má-li být podáno aspoň s minimální dávkou přesvědčivosti i pro toho, kdo už předem není přesvědčený o týchž premisách jako

autorka. Její premisy nejsou společenskovední, nýbrž spíš jen reprodukuje floskule soudobého mainstreamového novinářského diskursu: u bakalářské práce čekám víc, totiž aspoň pokus o překonání masově sdílených dobových názorů.

Nejde o to, že autorka vnímá současné politické realie jinak než já nebo kdokoli další a nevdá mi v nejmenším, že její názorová orientace z každé stránky práce vykukuje: každý máme nějaké přesvědčení a je skvělé, že to své autorka nijak netají. Ale je špatné, míchá-li přitom páté přes deváté bez zjevné argumentační souvislosti: tak kupříkladu kritizuje Nečasovu vládu za aféry, jež vedly vposledku k jejímu pádu. Ale aby autorčin popis působil vyváženěji, z ničeho nic napíše, že vláda dobře zvládla povodně. Neupírám nikomu právo na jakýkoli názor, ale musí mě jako čtenáře přesvědčit, že nemíchá jablka s hruškami: taková argumentace pak působí nepřesvědčivě i na toho, kdo má podobný názor jako autorka.

Není to zdaleka jen kapitola "Aktuální stav českého politického prostředí", jež je podaná takhle neuměle. Je tristní číst práci na politické téma, pokud - jako je tomu v tomto případě - autorka na mnoha místech předpokládá, že existuje jeden jediný možný náhled na politickou přítomnost, který u nás v Čechách všichni víceméně sdílíme, poněvadž to odpovídá jakémusi obecně přijatému zdravému rozumu. Autorka obhajuje demokracii: nuže, ta předpokládá respekt k pluralitě názorů a nikoli jakousi mainstreamovou názorovou uniformu odpovídající momentálnímu hegemonnímu diskursu.

Autorka se snaží pracovat kvantitativní metodou, přičemž postuluje čtyři hypotézy o politickém povědomí mladých lidí. Některé otázky, jež klade svým respondentům, jsou chytré a podnětné. Co je to však platné, jestliže je interpretace tatko získaných odpovědí založena na mainstreamových klišé. Máme tu cosi, co se ohání čísly a vypadá jako věda: jenže čísla málo znamenají, nemáme-li schopnost je interpretovat jinak než v souladu s toho času vládnoucím duchem doby. Ani ten nejkvantitativněji pojatý výzkum neunikne nutnosti obsahovat věrohodnou kvalitativní složku. A v tom tkví jádro mých výhrad vůči předkládané bakalářce, která je v mnoha ohledech jinak pěkná: ačkoli si volí báječné téma a má vcelku pozoruhodnou kvantitativní komponentu, působí toporně a nepřesvědčivě po stránce interpretační. Výsledek je pak velmi těžké hodnotit.

Kvantitativní aspekty práce jsou místy (ne však všude) na výbornou, kvalitativní spíš na trojku až čtyřku. Vezmu-li v úvahu kladné stránky této bakalářky (přehledné grafy, některé opravdu dobře mířené otázky v kvantitativní šetření atd.) i základní referenční rámec, v němž je každou bakalářku třeba poměřovat, totiž úroveň ostatních předkládaných prací, vychází mi tento závěr: práci **doporučuji k obhajobě** a navrhuji pro ni hodnocení známkou **velmi dobře**.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Samek', with a stylized, cursive script.

Tomáš Samek